

НОРМАТИВНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ З ПИТАНЬ БОРОТЬБИ З ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ ТА МІСЦЕ СЕРЕД НИХ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

NORMATIVE PRINCIPLES OF IMPLEMENTATION OF STATE POLICY ON COMBATING ORGANIZED CRIME AND PLACE AMONG THEM ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION

Литвинов Є.В., здобувач

Науково-дослідного інституту публічного права

У статті досліджено нормативні засади реалізації державної політики з питань боротьби з організованою злочинністю та окреслено місце серед них адміністративно-правового регулювання. Доводиться позиція про те, що адміністративно-правове регулювання як формат побудови суспільно-правових відносин є найбільш ефективним і результативно діючим у контексті загально-правового розуміння правової державності та безпеки в суспільстві та державі.

Автором доводиться, що основами державної політики з питань боротьби з організованою злочинністю є її об'єкт та предмет. Саме ці елементи державної політики протидії організованій злочинності вказують на специфіку правового регулювання відповідної сфери, задаючи йому певний правозастосовний режим. Однак, здебільшого в правовій науці при дослідженні тих чи інших стратегічних напрямків реалізації державної політики з охорони суспільних відносин акцент ставиться не на її об'єкт і предмет, а на вивчення самого явища боротьби з організованою злочинністю, особливо її змісту.

Наводиться низка нормативно-правових актів, зокрема й стратегічного рівня, що регулюють питання боротьби з організованою злочинністю без приналежності до конкретного органу чи підрозділу правопорядку, оскільки це питання за своїм пріоритетом виділяється у найвищий ранг державної важливості.

Автором доводиться, стратегічне планування та звітність, як одні з форм реалізації адміністративно-правового механізму в даному колі правовідносин є найбільш ефективними й результативними, найбільш широко впливають на утворення та дію правових засад у вказаному сегменті праворегулювання.

Перспектива подальшого дослідження полягає в необхідності аналізу міжнародного досвіду, провідних демократій світу, що забезпечують реалізацію заходів із протидії та запобігання організованій злочинності на міжнародній арені.

Ключові слова: злочинність, організована злочинність, поняття, протидія, запобігання, правоохорона.

The article examines the normative bases of implementation of the State policy on combating organized crime and outlines the place of administrative and legal regulation among them. It is proved that administrative and legal regulation as a format for building social and legal relations is the most effective and effective in the context of the general legal understanding of legal statehood and security in society and the state.

The author proves that the basis of the state policy on combating organized crime is its object and subject. It is these elements of the state policy on combating organized crime that indicate the specifics of the legal regulation of the relevant sphere, giving it a certain law enforcement regime. However, for the most part in legal science, when studying certain strategic directions for the implementation of state policy on the protection of public relations, the emphasis is not on its object and subject, but on the study of the very phenomenon of the fight against organized crime, especially its content.

A number of normative legal acts, including the strategic level, regulating the fight against organized crime without belonging to a specific body or unit of law and order are given, since this issue is highlighted in its priority to the highest rank of state importance.

The author proves that strategic planning and reporting, as one of the forms of implementation of the administrative and legal mechanism in this range of legal relations, are the most effective and effective, most widely affect the formation and operation of legal principles in this segment of legal regulation.

The prospect of further research lies in the need to analyze international experience, leading democracies of the world, ensuring the implementation of measures to counteract and prevent organized crime in the international arena.

Key words: crime, organized crime, concept, counteraction, prevention, law enforcement.

Актуальність тематики. Ефективне функціонування та розвиток сфери боротьби з організованою злочинністю та підвищення ефективності державної політики в даній сфері вимагає відповідного нормативного регулювання. Будучи об'єктом посиленої уваги, державна політика у сфері боротьби з організованою злочинністю водночас стає об'єктом адміністративно-правового регулювання.

Основами державної політики з питань боротьби з організованою злочинністю є її об'єкт та предмет. Саме ці елементи державної політики протидії організованій злочинності вказують на специфіку правового регулювання відповідної сфери, задаючи йому певний правозастосовний режим. Однак, здебільшого в правовій науці при дослідженні тих чи інших стратегічних напрямків реалізації державної політики з охорони суспільних відносин акцент ставиться не на її об'єкт і предмет, а на вивчення самого явища боротьби з організованою злочинністю, особливо її змісту.

Метою статті є системний аналіз нормативних засад реалізації державної політики з питань боротьби з організованою злочинністю та місце серед них адміністра-

тивно-правового регулювання. Це в свою чергу зумовлює необхідність розв'язання таких дослідницьких завдань, як: 1. Узагальнення розуміння про сутність організованої злочинності; 2. Визначення ролі та місця адміністративно-правового регулювання в цьому процесі; 3. Окреслення загального розуміння щодо напрямів удосконалення функціонування механізму адміністративно-правового регулювання боротьби з організованою злочинністю.

Об'єктом статті виступають суспільні відносини, в сфері протидії організованій злочинності в Україні.

Предметом дослідження є нормативні засади реалізації державної політики з питань боротьби з організованою злочинністю та місце серед них адміністративно-правового регулювання.

Виклад основного матеріалу статті. У правовій науці, під державною політикою з питань боротьби з організованою злочинністю, розуміється генеральна лінія, що визначає основні напрямки, цілі та засоби ліквідації організованої злочинності шляхом формування адміністративного, кримінального, кримінально-процесуального, кримінально-виконавчого та суміжного законодавства,

регулювання практики його застосування, вироблення та реалізації заходів, спрямованих на попередження злочинів. Державна політика з питань боротьби з організованою злочинністю визначається як та частина державної політики, яка виробляє основні завдання, принципи, напрямки, цілі та засоби правового впливу на організовану злочинність, а також засоби їх досягнення, і виражається в директивних документах, нормах права, актах тлумачення норм і практиці їх застосування [1]. Найвні точки зору щодо об'єкта і предмета державної політики є дискусійними, часто в уявленнях вчених правознавців ці явища розглядаються як синонімічні.

Загалом, під правовою політикою в цілому, з урахуванням її напрямків та видів, варто розуміти реакцію держави на певні явища суспільного життя, її суть полягає у впливі на такі явища в силу різних обставин, що викликає необхідність та обґрунтоване суспільними інтересами. В такому контексті, об'єктом правової політики буде виступати правове життя суспільства, тобто форма соціального життя, яка виражається переважно в нормативних актах та правовідносинах, що характеризує специфіку та рівень правового розвитку такого суспільства, ставлення суб'єктів до права та ступінь задоволення публічних інтересів.

Говорячи про нормативні засади реалізації державної політики з питань боротьби з організованою злочинністю та місце серед них адміністративно-правового регулювання, варто відзначити наступні нормативно-правові акти.

Впершу чергу, варто згадати закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» від 30.06.1993 № 3341-ХІІ. Так, у даному законі закріплено визначення організованої злочинності, під якою в цьому Законі розуміється сукупність кримінальних правопорушень, що вчиняються у зв'язку з створенням та діяльністю організованих злочинних угруповань. Крім того, статтею 5 ЗУ «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» визначається система органів, які здійснюють боротьбу з організованою злочинністю. Відповідно до якої систему державних органів, які здійснюють боротьбу з організованою злочинністю, становлять:

а) спеціально створені для боротьби з організованою злочинністю державні органи;

б) державні органи, які беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю в межах виконання покладених на них інших основних функцій.

До державних органів, спеціально створених для боротьби з організованою злочинністю, Закон відносить Координаційний комітет по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю при Президенті України.

А також містить вказівку, що у разі потреби Верховною Радою України на постійній або тимчасовій основі можуть бути створені й інші спеціальні органи для боротьби з організованою злочинністю.

В той же час, до державних органів, які беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю, Закон відносить: органи Національної поліції і Служби безпеки України; органи прокуратури України; органи доходів і зборів, органи Державної прикордонної служби України та органи державного фінансового контролю; органи і установи виконання покарань та слідчі ізолятори; розвідувальний орган Міністерства оборони України; Служба зовнішньої розвідки України; Національне антикорупційне бюро України; Бюро економічної безпеки України [2].

Крім ЗУ «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», донормативних актів, що визначають засади реалізації державної політики з питань боротьби з організованою злочинністю відносять Конституцію України, Кримінальний кодекс України, Кримінальний процесуальний кодекс України, закони України «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про Національну

поліцію», «Про Службу безпеки України», «Про прокуратуру», «Про Бюро економічної безпеки України».

27 вересня 2022 року Кабінетом Міністрів України було прийнято розпорядження «Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії боротьби з організованою злочинністю». Прийняття даного нормативно-правового акту свідчить про своєчасність та важливість вжиття заходів із протидії організованій злочинності на загальнодержавному рівні. Варто відзначити, що згідно даної Стратегії боротьби з організованою злочинністю, першим завданням значиться саме удосконалення нормативно-правового забезпечення боротьби з організованою злочинністю [3].

Прийняття такого масиву нормативних актів, котрі регламентують засади державної політики з питань боротьби з організованою злочинністю пов'язано із значним деструктивним потенціалом сучасної організованої злочинності, яка характеризується широким розповсюдженням, оскільки вона набула транснаціонального характеру і створила загрози для національної безпеки окремо взятих держав.

Визначення нормативних засад реалізації державної політики з питань боротьби з організованою злочинністю та місце серед них адміністративно-правового регулювання є питанням актуальним, особливо в період криз. При цьому слід зазначити, що говорячи про конкретні проблеми, у першу чергу, доцільно зазначити проблеми визначення поняття. Проблема дефініції пов'язана, здебільшого, не з терміном «злочинність», а з терміном «організована», оскільки брати до уваги тільки діяння в даному випадку не зовсім вірно. Таким чином, організовану злочинність слід кваліфікувати як сукупність осіб і діянь, включених в кримінальне угруповання.

Окремо варто згадати в числі факторів, що перешкоджають ефективному виявленню злочинів, скоєних організованими кримінальними угрупованнями, труднощі, пов'язані з ретельністю їх планування, вчиненням особами, що володіють спеціальними кримінальними навичками, активною протидією їх розкриттю та розслідуванню з боку представників організованих злочинних структур, а також неефективна кримінально-процесуальна діяльність. Також, серйозною проблемою є і доведення ознаки організованості, як уже зазначалося вище.

Також, варто дослідити причини штучної латентності організованої злочинності, що полягає в бажанні правоохоронців поліпшити статистичні показники щодо ефективної протидії даному явищу. Крім того, негативно впливає на ефективність протидії організованій злочинності і звантаженість осіб, які здійснюють розслідування подібних злочинів.

Проведений аналіз дозволяє констатувати, що організована злочинність продовжує залишатися однією з пріоритетних загроз національній безпеці.

В даний час в умовах глобалізації та інтенсифікації міжнародних відносин, що особливо проявляється в рамках євроінтеграційних прагненнях нашої держави, розвитку міждержавних інституційних механізмів, продовжують зберігатися реальні загрози безпеці держави, створювані транснаціональною організованою злочинністю.

Як зазначають науковці, транснаціональна злочинність стає більш гнучкою та динамічною, що пов'язано із регулярними змінами в діяльності злочинних угруповань. Відповідно, складність боротьби з транснаціональною злочинністю полягає в її латентному характері, адже способи та методи ухилення від відповідальності також змінюються [4].

Ефективна протидія даному виду злочинності є одним із пріоритетних завдань кожної держави як на національному, так і міжнародному рівнях.

Необхідно констатувати, що у нинішньому столітті, проблема організованої злочинності, набуваючи міжнародного характеру, вийшла за рамки національних кордонів

і стала представляти об'єктивну, та можна навіть сказати перманентну загрозу системі міжнародної безпеки в цілому.

На підтвердження вищесказаного можна навести приклад прийняття нормативного акту у сфері боротьби з організованою злочинністю на міжнародному рівні – прийнята Радою Безпеки ООН на її 4385-му засіданні Резолюція 1373 (2001) від 28 вересня 2001 року. У зазначеному нормативному акті Рада Безпеки ООН відзначила тісний зв'язок між міжнародним тероризмом та транснаціональною організованою злочинністю, незаконним обігом наркотиків, відмиванням коштів, незаконним обігом зброї і незаконними перевезеннями ядерних хімічних і біологічних матеріалів [5].

При цьому було відзначено, що розширення масштабів транснаціональної організованої злочинності підвищує рівень небезпеки всіх інших загроз. Тут варто акцентувати увагу на прямому взаємозв'язку між війною на території нашої країни та зростанням небезпеки з боку організованої злочинності.

Висновки. У статті досліджено нормативні засади реалізації державної політики з питань боротьби з організованою злочинністю та окреслено місце серед них адміністративно-правового регулювання. Доводиться позиція про те, що адміністративно-правове регулювання як формат побудови суспільно-правових відносин є найбільш ефективним і результативно діючим у контексті загально-правового розуміння правової державності та безпеки в суспільстві та державі.

Автором доводиться, що основами державної політики з питань боротьби з організованою злочинністю є її об'єкт та предмет. Саме ці елементи державної політики протидії організованій злочинності вказують на специфіку правового регулювання відповідної сфери, задаючи йому певний правозастосовний режим. Однак, здебільшого в правовій науці при дослідженні тих чи інших стратегічних напрямків реалізації державної політики з охорони суспільних відносин акцент ставиться не на її об'єкт і предмет, а на вивчення самого явища боротьби з організованою злочинністю, особливо її змісту.

Наводиться низка нормативно-правових актів, зокрема й стратегічного рівня, що регулюють питання боротьби з організованою злочинністю без приналежності до конкретного органу чи підрозділу правопорядку, оскільки це питання за своїм пріоритетом виділяється у найвищий ранг державної важливості.

Автором доводиться, стратегічне планування та звітність, як одні з форм реалізації адміністративно-правового механізму в даному колі правовідносин є найбільш ефективними й результативними, найбільш широко впливають на утворення та дію правових засад у вказаному сегменті праворегулювання.

Перспектива подальшого дослідження полягає в необхідності аналізу міжнародного досвіду, провідних демократій світу, що забезпечують реалізацію заходів із протидії та запобігання організованій злочинності на міжнародній арені.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Крамаренко Ю. М. Сучасні питання протидії організованій злочинності в Україні та закордоном : монографія /Ю. М. Крамаренко, О.С. Скок, Т.В. Шевченко, В.Г. Хашев. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 216 с.
2. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : Закон України від 30.06.1993 № 3341-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12/conv#Text>.
3. Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії боротьби з організованою злочинністю : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.09.2022 № 850-р. *Урядовий кур'єр* від 30.09.2022. № 211.
4. Санакоєв Д., Вашко А., Єфімов В. Імплементация европейской методологии СОСТА в протидії організованій злочинності в Україні. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 1 (116). С. 213–220.
5. Резолюція 1373 (2001), прийнята Радою Безпеки на її 4385-му засіданні. URL: <https://ips.ligakon.net/document/MU01045>